

Dokud se Petr na Ježíše díval, byl schopen jít po vodě. Ale když místo něj vnímal silný vítr, začal se topit. Ten příběh je krásným obrazem překonání strachu: dokud se díváme na problémy, které nás ohrožují, na vítr, který fouká proti nám, potápíme se. Když dostaneme strach, nesmíme se na něj soustředit. Jinak nás strhne do propasti. Potřebujeme nějakou pevnou oporu, kterou je v příběhu pohled na Ježíše. Nemůžeme před svým strachem utéci. Musíme ho vnímat, ale nesmíme se na něj soustředit.

Matouš tento strach z utonutí zná. Pro něj je setkání s Ježíšem opravdovou terapií překonávající takový strach. Neboť Ježíš nekráčel jen po vodě Genezaretského jezera, nýbrž ve vzkříšení překonal také hlubinu smrti. Ve svém zmrtvýchvstání je Ježíš ten, kdo kráčí po vodě smrti. Kdo ho ve víře následuje, ten nemá strach z hlubiny smrti, s důvěrou kráčí a překonává všechno nejisté a křehké ve svém životě. Uprostřed víru svého života hledí na toho, který nad smrtí zvítězil. To ho zbavuje strachu ze záhuby ve vlnách života.

Pomůže ale tato víra opravdu tomu, kdo trpí nedefinovatelnými temnými strachy a ocitá se ve víru proudů pramenících z nevědomí? Pro spoustu lidí jsou slova Bible prázdná, bez významu. Jejich strach je příliš velký, než aby ho mohl vyřešit pohled na Ježíše nebo meditace nad biblickými příběhy. Často je pro to, abychom našli nějakou pevnou oporu, nutná terapie. Jsme odkázáni na terapeuta nebo terapeutku, kteří se nebojí našich vnitřních temnot. Víra sama nás v některých těžkých situacích nemůže od strachu osvobodit. Když se na své strachy ale podíváme v terapii s duchovním doprovázením, pak nám může meditace nad příběhem Ježíše krácejícího po vodě přece jen pomoci. Ten příběh oslovuje naši nejhlubší touhu nebýt se svým strachem sami. Ukazuje Ježíše, který k nám přichází, když se bojíme. Pokud se ve svém strachu odvážíme podívat se na Ježíše, můžeme v něm uprostřed bahna svého strachu najít oporu.

Často fungují drobnosti. Někdy pomůže obejmout kříž, abychom cítili ztělesnění této opory. Někteří lidé mají u sebe sošku malého anděla, kterého sevrou v rukou, aby se ujistili, že nejsou sami. To všechno může pomáhat. Ale zároveň je třeba mít pokoru přiznat si, že nás strach navzdory veškeré pomoci může zavalit jako vodopád a stáhnout nás do hlubin. Nemá pak velký smysl vyčítat si, že je naše víra příliš slabá, stěžovat si, že všechny terapie selhaly. Je třeba se s nebezpečným strachem smířit. Jen pak můžeme uprostřed strachu hledat kotvu, které se lze pevně držet. Pro někoho to je pohled na Ježíše, pro jiného dotyk člověka, v němž cítí blízkost, pro někoho dalšího je to pokus přiblížit se a pocítit sebe sama. Tím, že teď cítím své ruce, ujišťuji se, že toto malé místo dotyku není ovládáno strachem. Uprostřed víru a zmatku je maličkým, chráněným místem důvěry.

Anselm Grün: Proměň svůj strach

Další texty v týdnu

Po: Dt 10,12-22; Mt 17,22-27

Čt: Joz 3,7-10a.11.13-17; Mt 18,21-19,1

Út: 1Petr 4,12-19; Lk 9,23-26

Pá: Joz 24,1-13; Mt 19,3-12

St: 2 Kor 9,6-10; Jan 12,24-26

So: Joz 24,14-29; Mt 19,13-15

Prameny, odkazy

Daniel J. Harington – Evangelium podle Matouše – Sacra pagina;
Silvano Fausti – Nad evangeliem podle Matouše; Petr Karas – Boží slovo na každý den;
Angelo Scarano – www.pastorace.cz; Petr Mareček – www.biblickedilo.cz

Vydává Pastorační středisko brněnské diecéze jako součást diecézního biblického programu Vezmi a čti. Ke stažení na www.vezmiacti.cz.

19. neděle v mezidobí – cyklus A

7. srpna 2011

²²Když Ježíš nasytil zástupy, hned potom přiměl učedníky, aby vstoupili na loď a jeli před ním na druhý břeh, než on rozpustí zástupy.

²³Když zástupy rozpustil, vystoupil na horu, aby se o samotě modlil. Nastal už večer, a byl tam sám. ²⁴Zatím byla loď už daleko od břehu a vlny jí zmítaly, protože vanul vítr proti nim. ²⁵K ránu šel Ježíš k nim a kráčel po moři. ²⁶Když ho (učedníci) uviděli kráčet po moři, zděsili se, neboť mysleli, že je to přízrak, a strachem začali křičet. ²⁷Ježíš však na ně hned promluvil: „Vzmužte se! To jsem já, nebojte se!“ ²⁸Petr mu odpověděl: „Pane, když jsi to ty, rozkaž, ať přijdu k tobě po vodě.“

²⁹A on řekl: „Pojď!“ Petr vystoupil z lidí, kráčel po vodě a šel k Ježíšovi. ³⁰Zpozoroval však vítr a dostal strach. Začal tonout a vykřikl: „Pane, zachraň mě!“ ³¹Ježíš hned vztáhl ruku, zachytil ho a řekl mu: „Malověrný, proč jsi pochyboval?“ ³²Pak vstoupili na loď a vítr přestal. ³³Ti, kdo byli na lodi, se mu klaněli a říkali: „Jsi opravdu Boží syn.“

Mt 14,22-33

Úvod k meditaci

Moře bylo podle představ Ježíšových současníků symbolem zla a chaosu. Ježíš kráčí po moři – podrobuje si tedy nejen přírodu, ale i síly zla. Člověk (v evangeliu Petr) může mít na tomto vítězství podíl jen tehdy, jestliže zůstává ve spojení s Ježíšem. I o mně platí, že mohu v moci Ježíšově vítězit nad zlem, sám nikoli. Důvěřujeme skutečně Ježíšovi, nemáme příliš zdeformovanou představu o Bohu, nebo se nám – jako učedníkům – On jeví někdy jako přízrak? Jdu po vlnách náročných situací s vnitřním pohledem na Ježíše, s důvěrou v něj? Kdy v mém životě On *vztáhl ruku, a zachytil* nás, abych se *netopil* v neúnosných vlnách starostí?

Výklad biblického textu

Kontext: „*Malověrný, proč jsi pochyboval?*“ ptá se Ježíš Petra, když ho zavolal, aby jako on a spolu s ním kráčel po vodě.

Tento úryvek naopak ukazuje cestu od zmatku k odvážné víře, která je také vyzkoušena pochybnostmi a pádem, ale skrze zkušenost záchrany dospěje k plnosti. Pochybnostmi, cestou mezi nevěrou a vírou, musejí nutně všichni projít. K dosažení uvědomělé a dospělé víry je třeba, aby nevěřící zpochybnil svou nevěru a věřící zpochybnil svoje věření. Slepý dogmatismus brání přístupu k pravdě. Petr představuje každého z nás i celou církev: když upřeme své oči na Pána a na jeho volání, získáme důvěru a můžeme jít kupředu; když se ale díváme na své potíže, dostaneme strach a topíme se. V srdci nám však stále zůstává volání: „Pane, zachraň mě!“ To je nezczitelný kořen víry. Zkušenost záchrany, která z něho vyrůstá, vede k pokoji a k uznání Pána.

T ý d e n
s B o ž í m
s l o v e m

1. čtení:

1 Kral
19,9a.11-13a

2. čtení:

Řím 9,1-5

Evangelium:

Mt 14,22-33

Srovnání:

Mk 6,45-51

J 6,16-21

Ž 77,20

Jb 9,8

L 24,37

J 21,7

Mt 8,26

Mt 6,30; 8,26

Mt 16,8; 16,16

Mt 26,63;

Mt 7,54

Církev přijímá toto pozvání s mnoha strachy a v zmatenosti. Jestliže hledí na Ježíše a na jeho zaslíbení, kráčí. Jestliže hledí na své potíže, topí se. Stále jí ale zbývá možnost hlasitě volat k Pánu, jehož jméno je „Ježíš“, což znamená „Bůh-zachraňuje“. Petrovo dobrodružství je dobrodružství každého člověka.

²³ **aby se o samotě pomodlil:** Ve srovnání s ostatními evangelisty Matouš příliš nezmiňuje Ježíše při modlitbě. Kromě jeho pokynů týkajících se modlitby v Mt 6,5-15 je toto první zmínka o tom, že se Ježíš modlil. Pouze v getsemanské perikopě můžeme letmo poznat obsah Ježíšovy modlitby a jeho vztah k Otci (viz Mt 26,36-46).

²⁴ **Zatím byla loď už daleko od břehu:** Galilejské moře měřilo na šířku čtyři a půl míle. Podle Mk 6,47 byli *uprostřed moře*, i když to není nutno brát doslova. Vyprávění zdůrazňuje velkou vzdálenost mezi Ježíšem a jeho učedníky.

²⁵ **K ránu (o čtvrté noční hlídce):** Čtvrtá a poslední noční hlídka byla mezi třetí a šestou hodinou ranní. Čas zjevení naznačuje, jak dlouho učedníci zápasili a Ježíš se modlil. Někteří vykladači zde vidí spojitost s Božím zásahem proti Egyptanům podle Ex 14,24 (*Za jitrního bdění*).

²⁵ **K ránu šel Ježíš k nim a krácel po moři:** Tento obrat je zopakován v Mt 14,26, dává důraz na skutečnost, že Ježíš dělá něco neobvyklého, něco, co může dělat pouze Bůh.

Myšlenky úzkosti na moři a Boží utišení rozbouřených vod podává v obzvláště živém líčení Žl 107,23-32.

K tématu

Co přesně se této noci odehrálo, to už dnes nedokážeme říci. Jisté to však znamenalo pro učedníky hlubokou zkušenost s Ježíšem – *přízrakem*. Chraňme se pokusu vykládat si tu událost pouze obrazně, vždyť učedníci se plavili dost často v noci po jezerní hladině a prošli nejrozličnějším nebezpečím. Této noci však se podle všeho setkali s Ježíšem podivuhodným způsobem, a ten jim nahnal strach.

To, co tenkrát skutečně prožili, vnímáme i pro sebe jako obraz naděje. Nejde jen o to, abychom v Ježíšovi viděli *záračného divotvůrce*, kterému se daří vítězit nad přírodními zákony – to bychom si ho totiž začali držet od těla jako nerealistickou a nadpřirozenou bytost. Avšak ten, který v noční temnotě kráčí po jezerní hladině, vstupuje i do mé noci, vychází mi vstříc, když jsem ohrožován životními bouřemi.

Temná hladina čerená bouří je obrazem nočního hromobití v našem nevědomí, bouře, v níž se ocitáme, když zmizí všechny vnější

pojistky, když přijdeme o práci, když se nám rozpadne manželství nebo když nás hodí přes palubu nemoc.

Čtvrtá noční hlídka poukazuje ke krizi samého středu života, při níž dochází často k rozbouření nevědomí, protože se nám začne otrásat půda pod nohama. Začíná se v nás probouzet neznámé a ohrožovat nás. Jsme-li totiž zajatci vlastního strachu, nemůžeme Ježíše rozpoznat. Učedníci se přece domnívali, že vidí přízrak, který jim naháněl strach, takže hlasitě křičeli. Ježíš nám v noci nepřipadá vždycky milující a něžný – právě v noci můžeme spatřit jeho noční podobu, kdy nám připadá jako duch a děsí nás. Tehdy mu nerozumíme a nedokážeme si ho nijak zařadit.

Přímo do ohniska našeho strachu a zmatku však pronáší Pán své slovo: „*Vzchopte se, já jsem to, nebojte se!*“ (Mt 14,27). Toto slovo důvěry dovolí snad i nám tak jako Petrovi opustit jistotu lodi a odvážit se vstoupit na vodu. Jakmile však nás upoutají bouře v našem nitru,

půjdeme ke dnu. I dnes se Ježíš zjevuje v nocích našeho strachu, v našich snech, ale velice často ho nepoznáváme, protože se neobjevuje v důvěrně známé podobě, nýbrž jako přízrak, jako zjevení, jako výplod fantazie. Někdy nám ve snu připadá jako pronásledovatel, který nám nahání strach. Jakmile se však k němu přikloníme a začneme s ním hovořit, zjeví se nám jako ochránce a průvodce našich cest, jako dárcé důvěry a síly.

Nejsme sami, protože Ježíš putuje s námi i přes vody a přes všechno, co je pro nás nepřekročitelné. Provází nás nocí našeho života. Tato zkušenost s ním mi dodává odvahy. Ježíš tu vystupuje jako neznámý a neuchopitelný, a přesto je to tentýž, který se legitimuje slovy: „Já jsem to.“ V tomto prohlášení zaznívá naplno Boží sebezjevení dané Mojžíšovi u ho-

řícího keře: „Jsem, který jsem.“ V Ježíšovi je osobně přítomen Bůh a já věřím, že mě osvobodí z každé tísně.

Jak to právě teď vypadá na naší palubě? Plavíme se vlnobitím? Jaké bouře námi zmítají? Představme si situaci učedníků na palubě a snažme se vcítit se do ní, na kolik odpovídá naší současné situaci. Potom pozveme Ježíše, aby vstoupil do naší noci a přistoupil do naší lodi. Možná však bude nejprve třeba opustit lodičku vlastního ega, protože je nám už příliš těsná a protože Jsme se doposud ze všech sil snažili hnát proti vlnám. Možná se v nás objeví neklid, protože jsme z paluby vykazali Boha a začali až příliš spoléhat na vlastní síly. Jakmile se Ježíš znovu nalodí, zavládne pokoj a my se můžeme s důvěrou vydat na další plavbu životem.

Anselm Grün – 50x Ježíš

Podstata takových strachů není nijak nová. O podobné zkušenosti vypráví Matouš ve 14. kapitole svého evangelia. Učedníci sami nastoupili do lodi a pádlovali ke druhému břehu. Jenže *loď byla už daleko od břehu a vlny jí zmítaly, protože vanul vítr proti nim* (Mt 14,24). Zatímco se učedníci namáhali a bojovali proti vlnám, přišel jim po moři vstříc Ježíš. Když ho uviděli kráčet po moři, *zděsili se, neboť mysleli, že je to přízrak, a strachem začali křičet* (Mt 14,26). Místo toho, aby se radovali z toho, že jim Ježíš přišel na pomoc, začnou se bát, protože ho považují za přízrak. Setkávají se s něčím, co nedokážou včlenit do své představy o světě. Je to neznámé, nadpřirozené, cizí. Lidé mi o takovém démonickém strachu vyprávějí neustále. Cítí se ohroženi cizími silami. Vidí v obličejích, v oblacích na nebi nebo ve vzorech a obrazcích fasád domů démonické škleby. Stejně jako se pro učedníky Ježíšova tvář proměnila v přízrak, tak se pro mnohé proměňuje v démona lidská tvář či postava nějakého svatého na mostě a nahání jim strach. Projektují vlastní strach do objektů ve svém okolí a mají dojem, že se jim zjevují přízraky.

V tom okamžiku Ježíš říká: *Vzmužte se! To jsem já, nebojte se!* (Mt 14,27). Slovy *To jsem já* nechce Ježíš učedníkům říct jen: nejsem žádný přízrak. Jsem ten, koho znáte, který krátce předtím byl ještě u vás. V řeckých slovech *ego eimi* se také výrazně ozývá Boží zjevení v hořícím keři: „Jsem, který jsem!“ (Ex 3,14). Učedníci se nesetkávají s přízrakem, nýbrž se samotným Bohem. Boží přítomnost jim má zprostředkovat důvěru, a ne strach. Vždycky když Bůh nahání strach, není to Bůh Ježíše Krista, ale démonický obraz Boha, který si v sobě nosíme sami. Setkání s Bohem, jak ho poznáváme díky Ježíši, nás zbavuje strachu ze všeho ohrožujícího a démonického. Evangelisté opakovaně popisují Ježíše jako toho, kdo vystrašeným lidem poskytuje důvěru v život. To je skutečný Ježíšův význam: tiší náš existenciální strach a dává nám novou důvěru, důvěru v toho, který nás nese, důvěru v život jako něco dobrého, v naše vlastní možnosti, které jsme od něj přijali.